

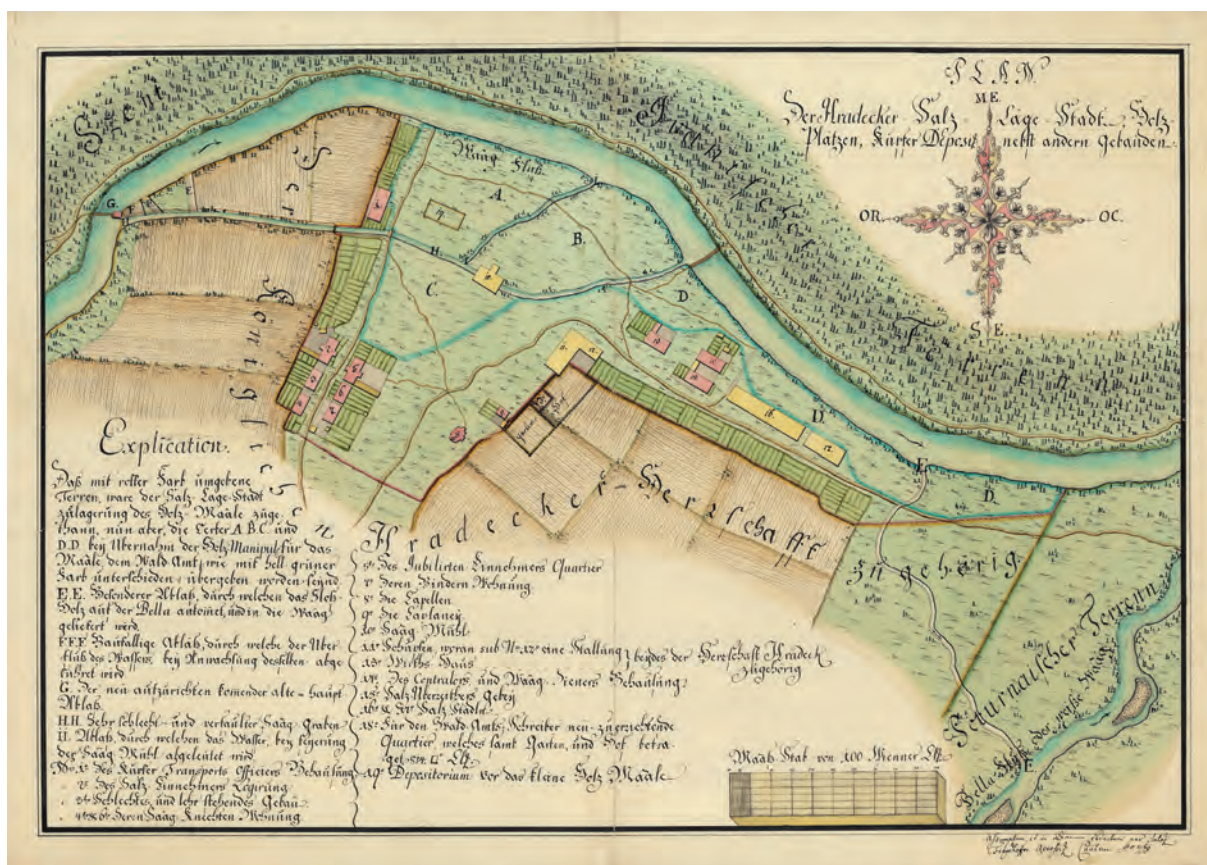
TÖRÖK ENIKŐ

Útmutató-tervezet a kincstári birtokok úrbéri felmérésére, 1774

Az úrbéri térképek egyben „korai kataszteri” térképek abban az értelemben, hogy földbirtokviszonyokat, jobbágytelkeket ábrázoló térképek, amelyek a birtokosok azonosítását segítették a hozzájuk kapcsolódó írásos jegyzékek, „telekkönyvek” segítségével, az utóbbiak a birtokosok nevéen kívül általában a telkek nagyságát, művelési ágát stb. is megadták, valamint ezek a térképek

kapcsolódtak az úrbéres szolgáltatások megállapításához.¹

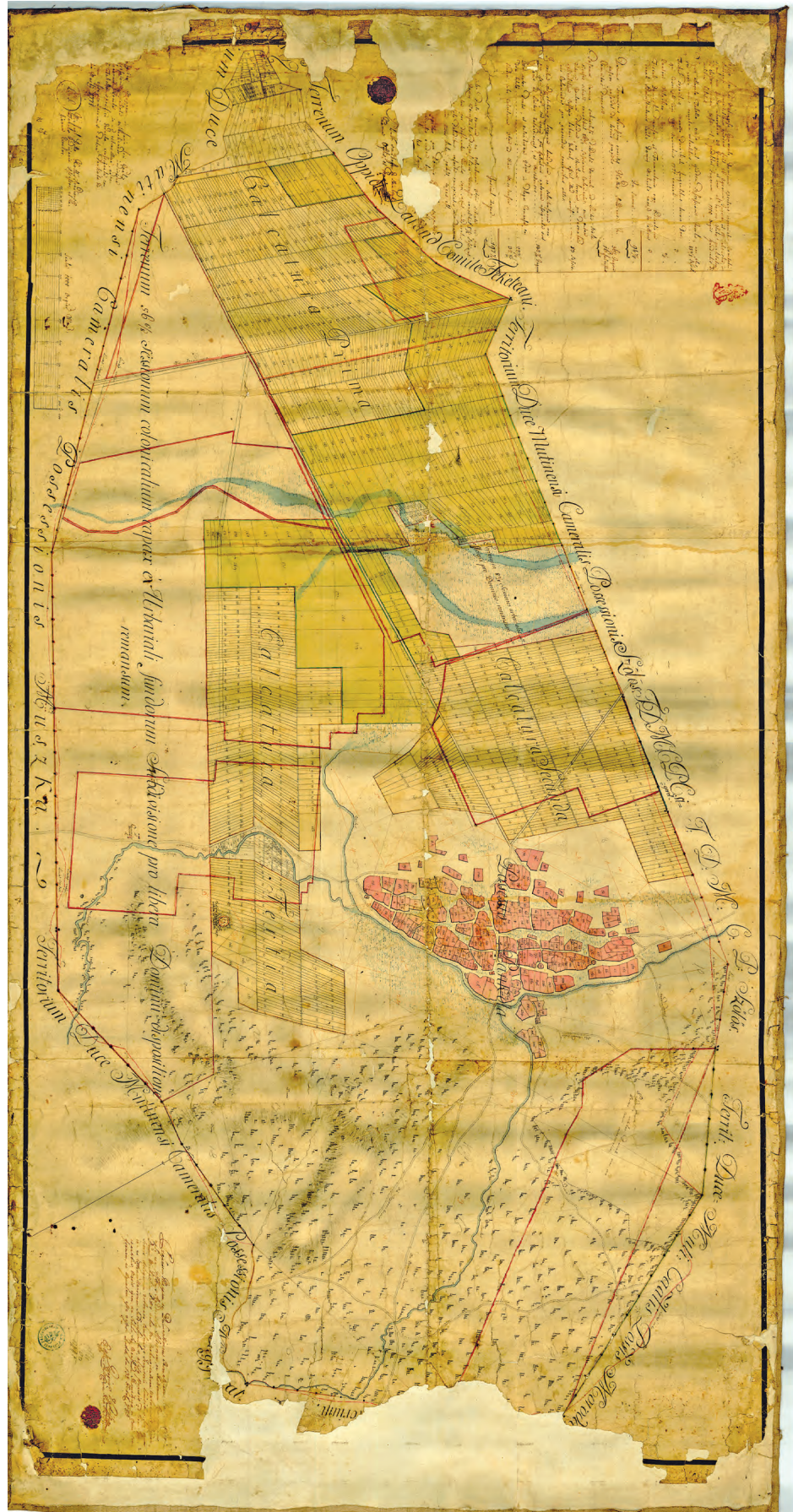
Mária Terézia az 1764–1765. évi országgyűlésen az úrbérrendezés ügyét nem tudta előmozdítani, de hogy jó példát mutasson a magyar földesuraknak, 1765-ben elrendelte a kamarai és koronauradalmakban az úrbérrendezés végrehajtását. Az új, törvényes urbárium elkészítése után kötelezővé tette a települések

■ Anton Freyhoffer: Liptóújvári kamarai épületek helyszínrajza egy gyönyörű szélrózsával, 1768 (MNL OL, T 1 - No. 414/1.)

1 ROGER J. P. KAIN – ELIZABETH BAIGENT: *The cadastral map in the service of the state. A history of property mapping.* Chicago – London, 1992. XVIII. Lexikon zur Geschichte der Kartographie. Von den Anfängen bis zum Ersten Weltkrieg. Bearb. v. INGRID KRETSCHMER – JOHANNES DÖRFELINGER – FRANZ WAWRIK. Bd 1.2. Wien, 1986. 403. DÓKA KLÁRA: *Térképgyűjtemények az egyházi levéltárakban.* Bp., 1992. 27. DÓKA KLÁRA: *A XVIII–XIX. századi kéziratos térképek forrásértéke. Helytörténeti könyvtárak II. országos tanácskozása.* Sopron, 1995. július 26–28. Szerk.: KISS LÁSZLÓ. Bp. – Szentendre, 1996. 85–86. DÁVID ZOLTÁN: *Az Országos Levéltár kéziratos térképeinek feldolgozási szabályzata.* Különlenyomat az Eötvös Loránd Tudományegyetem Térképtudományi Tanszékének 1956–58. évi évkönyvéből. Bp., 1958. 7. MOLNÁR ANDRÁS: *A községtörténet reformkori forrásai a Zalai Megyei Levéltárban. Szentgyörgyvölgytől Kehidáig. A zalai falvak történetének levéltári forrásai.* Zalaezerszeg, 2001. 24. *A magyarországi földmérés és térképészet története.* Főszerk.: JOÓ ISTVÁN – RAUM FRIGYES. 1. és 2. fejezet. 1. köt. B. Bp., 1992. 158–159., 164.

Anton Freyhoffer: Az Arad megyei Pankota (Pâncota, Románia) 1:7200 méretarányú térképe, 1777 (MNL OL, S II - No. 820/2.)

■ Anton Freydhoffer: Pankota úrbéri jegyzéke, 1777 (MNL OL, S 11 - No. 820:2.)

felmérését, térképezését és a jobbágytelkek felosztását, a térképek egyik példányát a kamarának is el kellett küldeni. Lassan indult meg a térképezés, részben a mérnökhány miatt. 1763-ban három, 1773-ban hét mérnököt alkalmazott a kamara, akik különféle egyéb feladatokat – pl. erdőfelmérés, vízrendezés, útépítés, telepítések előkészítéséhez kapcsolódó felmérések, építkezések stb. – is elláttak.²

Az úrbéri felmérésben és telekfelosztásban részt vevő mérnökök számára 1774 őszén Anton Freydhoffer (Freidhoffer von Steinbruk/

Steinbruck, Freydhoffer von Sternbach, Freudhoffer) a Magyar Királyi Udvari Kamara Számvevőségének hivatalnokja és mérnöke készített egy útmutató-tervezetet gróf Festetics Pálnak (1722–1782), a kamara alelnökének a megbízásából, akinek a véleményét 1765-ben Mária Terézia a tervezett úrbérrendezéssel kapcsolatban is kikérte. Freydhoffer a szenci Collegium Oeconomicum első kurzusának (1764–1766) hallgatója volt, a hradeki vagyis lipitújvári kamarai uradalomban töltött gyakornoki idő után került a magyar kamara szolgálatába mint irodai járulnok (1766–1767), majd számvevőségi írnok (1767–1773). 1773–1785 között kamarai számtisztte neveztek ki, 1786–1791 között helytartótanácsi számvevő tiszt lett, majd ismét a kamara alkalmazásába került, 1791–1796 között számvevőségi iktatóként, 1796–1801 között számvevőségi tanácsosként, majd 1801–1811 között alszámvevőmesterként. Mindezek mellett mérnöki munkákat, felméréseket, térképezéseket végzett. 1774-ben javasolta a kamarának, hogy a felméréshez szükséges műszereket – körzőket, mérőasztalokat, másolófelszereléseket („golyacsőr”) – a bécsi Voigtländer cégtől rendeljék. Néhány erdő-, határ-, vízrendezési, úrbéri térképe és helyszínrajza fennmaradt a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában.³

A forrást német nyelven, betűhív átírásban és magyar fordításban adjuk közre, a 'daß' és 'von', a kettőzött nazálisok, valamint a szóvégi -en rövidítését jelölés nélkül, egyéb rövidítéseket [...]ben feloldom. A német szöveget Tuza Csilla főlevéltáros ellenőrizte és kiegészítette, és a magyar fordítás is az ő munkája, amelyet ezúton is köszönünk.⁴

2 SZABÓ DEZSŐ: *A magyarországi úrbérrendezés története Mária Terézia korában*. 1. köt. Bp., 1933 (= SZABÓ, 1933). 5–47., 198–209., 673. TÓTH ANDRÁS NÉ POLÓNYI NÓRA: *A magyar állami műszaki szervezet kezdetei. Levéltári Közlemények*, 35. (1964) 2:227–229.

3 Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, P 245 Festetics család keszthelyi levéltára. Festetics II. Pál (1747–1785) IV. tétel Festetics II. Pál kamarai működésével kapcsolatos iratok. 6/b. Kamarai birtokigazgatási iratok. Anleitung für jene Feldmessern und Ingenieure, welche in dem urbarialischen Aufnahme und Eintheilung deren manigfaltigen Gründen begriffen sind. SZABÓ, 1933. 8–10., 14., 16. SZABÓ DEZSŐ: *A herceg Festetics-család története*. Bp. 1928. 159–160., 165. Freydhofferről I. HRENKÓ PÁL: *A szenci Collegium Oeconomicumból és a tatai Studium Cameraticumból kikerült geometrák, hidraulák. Hidrológiai Tájékoztató*, (1985) 11. FALLENBÜCHL ZOLTÁN: *A Magyar Kamara tisztviselői II. Józseftől a polgári forradalomig, 1780–1848. Levéltári Közlemények (= LK)*, 43. (1972) 2:358–359. EMBER GYÓZÓ: *A m. kir. Helytartótanács ügyintézésének története, 1724–1848*. Bp., 1940. 245. FALLENBÜCHL ZOLTÁN: *A Magyar Kamara tisztviselői a XVIII. században. LK*, 41. (1970) 2:282., 290., 307., 312., 325.

4 SOÓS ISTVÁN: *Javaslatok az újkori magyarországi latin és német nyelvű források kiadására. Fons*, 7. (2000) 1:81–89.

Unterthänigste Nota!

Seine Excellenz Hofkammer V[ice]-Praesident Herr Graf von Festetics haben schon vor geraummer Zeit mir aufzutragen geruhet, daß ich eine Anleithung für die in der Urbarial Außmeßung, und Eintheillung der Gründen begriffene Feldmeßern verassen solle, damit eine Gleichförmigkeit beobachtet, und das ganze Geschäft beschleiniget werde; Ich überreiche demnach diese in tieffester Submission, und beharre.

Presburg, den 12ten 7ber 1774[.]

Unterthänigster Diener Ant[on] von Freudhoffer

[A külzeten az irat címe:] Anleitung

Für jene Feldmeßern und Ingenieure, welche in dem Urbarialischen Aufnahm, und Eintheillung deren manigfaltigen Gründen begriffen sind.

Anleitung

Für jene Feldmeßern und Ingenieure, welche in dem Urbarialischen Aufnahm, und Eintheillung deren manigfaltigen Gründen begriffen sind:

1tens Hat sich der Ingenieur nach erhaltenem Befehle seiner Hohen Königl[ichen] Hof-Stelle, und zufolge deßen, nach wirklichem Eintreffen in die Ihme benannte Herrschafft bey dem ersten Beamten zumelden, und die Verzeichnis sammentlicher zu dem Gute, oder Herrschafft gehörigen Ortschafften, Meyerhöfe, Wirts- und Gast-Häusern, Magazinen, verschiedenen Mühlen, Fabriquen, Frucht-Kästen, Bier- und Brandwein Häusern, und übrig-etwan vorfindigen Gebäuden, und Gründen anzuverlangen.

2tens Wenn kein besondere Ursach obwaltet, daß ein- oder der andere Ort, vor denen übrigen aufzunehmen wäre, sollen diese nach Ihrer Lage eines nach dem andern (wie sie natürlich folgen) ohne Zeit Verlust außgemeßen werden.

3tens Alles, was der Herrschafft zur pflegend-eigenen Wirtschaft zugehöret, es beste-

Alázatos feljegyzés!

Őexcellenciája, az udvari kamara alelnöke, Festetics gróf úr jó ideje azzal méltóztatott megbízni, hogy az úrbéri felmérésben és a telkek felosztásában érintett földmérők számára egy útmutatót állítsak össze, amivel az egységesség megtartassék és az egész ügymenet felgyorsuljon. Ennélfogva ezt a legnagyobb alázattal nyújtom át és maradok alázatos szolgája, Anton von Freudhoffer

Pozsony, 1774. szeptember 12-én.

Útmutató

azon földmérők és mérnökök részére, akik az úrbéri felmérésben és a sokféle telkek felosztásában érintettek:

1ször. A mérnöknek a magas királyi kormányzékától kapott parancs szerint és alapján a számára kijelölt uradalomba történt megérkezéskor annak első tisztviselőjénél jelentkeznie kell, és be kell szereznie az ahhoz a birtokhoz vagy uradalomhoz tartozó helységek, majorságok, kocsmák és vendégfogadók, raktárak, különböző malmok, üzemek, gyümölcsösök, sör- vagy szeszfőzdeék és egyéb ott található épületek jegyzékét.

2szor. Ha semmi különös ok nem áll fenn, hogy egyik vagy másik helység a többi előtt felmérendő volna, akkor ezeket fekvésük szerint, egyiket a másik után (ahogy természetesen következnek), idővesztés nélkül kell felmérni.

3szor. Mindent, ami az uradalomnak saját gondozásában lévő gazdaságához tartozik az

he solches in Gebäuden, und Grundstücken, in Verwaltung, oder aber Verbachtung kann mit Farben, und Bezeichnung unterschieden seyn, also auch

4tens Zur Pfaretey[!],⁵ und Kirche auf Ewig überlassene Gründe müssen auf erst gesagte Weise bemerkt werden.

5tens Vorfindige Rottungen, sie bestehen in Wieß-wachs, oder Feldern, sind von dem übrigen der Contribution unterlegenen abzusondern, und laut dermaligen Genus, eines jeden Eigentümmers Nahme, und Vermögenheit, wie viel nehmlich in diese gesaet werden kann, und wie viel quadrat Klaffter selbe ausmachen? zubestimmen.

6tens Zwischen denen in- und äußeren Gründen oder In- und Extravillano ist gleichfals der Unterschied zu machen.

7tens Die haupt- und andere nöthige seithen-Weege, Flüße, geströpp, felsig-marästige, und andere unfruchtbare Gegenden, also auch die Huthweyde, sind merklich zu unterschieden. 8tens Damit all-beriehrtes in der Charte deutlich und genau bearbeitet werde, kann ein Wiener Zohl für 4. Klaffter angenohmen werden.⁶

9tens Wenn der Aufnahm auf vorgeschriebene Art, in einem Orte geendet ist, muß derselbe alsogleich zu Papir geleet werden; Äußereten sich aber einige Gegenstände, durch welche die Eintheillungen nicht sicher vorzunehmen wären, indeme zubeförchten ist, daß die Innsaßen eine Veränderung damit anrichteten, muß dieses zu dem Ende dem Ober-Beamten angedeitet werden, damit selber entscheide was hiemit zumachen seye? nichtminder

10tens Wenn die vorfindige Rottungen, welche gleichfals vor der Eintheillung dem ersten Beamten gemeldet werden müssen, von Seithen der Herrschafft eingelöset wurden, und dieses nicht gleich beschehen könnte, sondern gedachter Beamte einer längern

igazgatásban, vagy pedig zálogban van, álljon az épületekből és telkekből, színekkel és jelzéssel lehet megkülönböztetni, így

4szer. a plébánia és a templom részére örökre átengedett telkeket az előbb említett módon szintén meg kell megjelölni.

5ször. Az [itt] található irtásokat, legyenek azok mezők vagy szántóföldek, az adózás alá eső [területektől] el kell különíteni, és mindegyiket használásuk⁷ szerint a tulajdonosok nevének és termelékenységük feltüntetésével – vagyis ezekben mennyit lehet vetni, és azok hány négyszögölt tesznek ki – kell megjelölni.

6szor. A belső és külső telkek között szintén különbséget kell tenni.

7szer. A fő- és mellékutakat, a folyókat, csalitysokat, sziklás-mocsaras [területeket] és egyéb terméketlen térségeket, tehát a legelőket is, láthatóan meg kell különböztetni.

8szor. Azért, hogy a fent említetteket a térképen világosan és pontosan feldolgozzák, egy bécsi hüvelyket 4 ölnek lehet venni.

9szer. Ha a felmérést egy településen az előírt módon befejezték, azt azonnal papírra kell rögzíteni. Ha azonban valamilyen körülmények felmerülnének, amelyek folytán a felosztások biztosan nem elvégezhetőek, és ezáltal féltő, hogy a lakosok változtatást eszközölnének, úgy ezt a [felmérés] végén jelenteni kell a főtisztviselőknek, hogy ők maguk döntsék el, mi legyen a teendő. Azonkívül

10szer. ha a meglévő irtásokat, amelyeket a felosztás előtt a főtisztviselőnek szintén be kell jelenteni, az uradalom visszaváltaná, és ez azonnal nem történhetne meg, hanem az említett tisztviselőnek ennek végrehajtására hosszabb időre lenne szüksége, úgy a felmérő ne veszte-

5 Pfarreien

6 Egy bécsi öl = 6 láb, 1 láb = 12 hüvelyk. Itt minden bizonnyal elírásról van szó. Az 1:288 méretarány túl nagy, sőt az 1:2880 méretarány is. A 18. század második felében általában 1:7200 méretarányban készítették el a térképeket, olykor előfordult ennél nagyobb (1:3600) és ennél kisebb (pl. 1:14 400) méretarány is.

7 művelési áruk

Zeitfrist, um dieses zubefolgen gebrauchen müste, solle der Außmeßer dabey keine Zeit verlihren, sondern ohnverweilt in dem nächst-angränzenden Ort sich verfügen, und allort einen anderne Aufnahm beschleini-gen.

11tens Wird die Sache dahin geleitet, daß die Gegenstände gehemet, und behoben werden, anbey, auch nichts anderes obwallte, welches der vorzunehmenden Eintheillung entgegen seyn könnte, solle der Feldmeßer (jedoch ohne anderwärtig etwan vorgenohmene Arbeit zuunterlassen) zu dieser schreiten, und damit, der Lage, und Natur gemäß solchergestalten fortfahren, daß denen Contribuenten die Bearbeithung nicht beschwerlicher ausfalle, sondern wenn es die Gegend erlaubt, besonders zwischen Gebürgen, und deren Rocheln, erleichteret werde.

12tens Eine jede Theillung muß mit dem Nro, unter welchem der Colon im Urbario gezeichnet ist, in der, der Chartre beyfügenden Tabelle bemerket werden, damit eines jeden Innsaßen Genus man wiße, wo nehmlicher Er diesen, und wie viel an Jochen, Wiesen mader, oder Wägen, nicht minder Tag-Werke, oder Hauer deren Weingärten, folgsam auch Quadrat Klafftern habe?

13tens Wann der sammentlich-fruchtbare Grund in einem Orte nicht gänzlich eingetheillet wurde, sondern davon etwas überbliebe, und denen Colonen gegen einer Vergütung⁸ die Herrschafft überlaßete, ist ein solcher in der Chartre, und Tabelle zubemerken. also auch

14tens Jene Stück ErdReiche, wovon die Gemeinde vorhin ein genus für sich gemeinschafftlich hatte, muß von übrigen Gründen unterschieden seyn.

15tens Wenn derley regulirende Gründe, besonders die Fahrtweege (welche nicht über 4, höchstens 5, die Landstraße aber 6 Klaffter

gesse az időt, hanem a következő határmenti településen haladéktalanul jelenjen meg, és ott kezdeményezzen egy másik felmérést.

11szer. Ha az ügy odáig jutna, hogy a dolgok akadályba ütköznek, vagy azokat felfüggesztik, de egyéb más dolog nem merülne fel, ami a felmérést hátráltathatná, úgy a földmérő (anélkül azonban, hogy más, megkezdett munkáját félbehagyná) fogjon ehhez hozzá, és így a [helység] fekvésének és természeti mivoltának megfelelően úgy járjon el, hogy az adózók munkáját ne nehezítse, hanem amennyire azt a tájék megengedi, különösen a hegyek és a vízmosta területek között, megkönnyítse.

12szer. Minden egyes részt⁹ azzal a számmal kell a térképhez mellékelni táblázatban feltüntetni, amely szám alatt a jobbágyot az urbáriumban feltüntették, hogy az összes lakos tudja: hol és mennyi szántója, hány kaszaalja vagy szekéryi legelője, továbbá mennyi napszám, illetve kapás szőlője van, továbbá négyszögölben is.¹⁰

13szor. Ha egy helységben az össztermőföld nem került teljesen felosztásra, hanem még maradna valamennyi, és azt az uradalom bizonyos ellenszolgáltatás fejében a jobbágyoknak átengedi, azt a térképen és a táblázatban fel kell tüntetni, ¹¹ továbbá

14szer. Azt a földterületet, amit a község a maga számára korábban közösen használt, az egyéb telkektől meg kell különböztetni.

15ször. Ha az olyasféle szabályozandó telkek, különösen az utak (amelyek 4, legfeljebb 5 ölnél, az országutak pedig 6 ölnél nem lehetnek

8 Vergütung = ellenszolgáltatás

9 Itt a rész a jobbágytelket jelenti, ami belső és külsőtelekből áll, és amit egy szám (a birtokos neve) alatt vettek nyilvántartásba.

10 Kaszaalja kb. egy holdnak felel meg, a napszám mint földmérték szintén kb. egy hold, egy kapaalja vagy kapás mint földmérték kb. 150 négyszögöl. BOGDÁN ISTVÁN: *Magyarországi hossz- és földmértékek a XVI. század végéig*. Bp., 1978 (= BOGDÁN, 1978). 193–196., 196–201., 419–421.

11 Itt minden bizonnyal a maradványföldről (remanentiális föld, Überland) van szó.

breit zugestatten seyn) in gerade Linien geleitet werden können, ohne ein merklich-großen Schaden zu unterlassen, versteht sich dieses von selbst, indeme solche mit geringern Aufwahrt zu erhalten, und repariren wären.

16tens Wenn mehrere Ingenieure in eine Herrschafft eintreffen, sollen dieselben unabhängig einer von andern in Ihrer Arbeit fortfahren, solche bestmöglichst beschleunigen, und sich in denen zusammen Stösse, und Hotterungen derer Ortschafften also einverstehen, damit eine Sache nicht 2. oder mehrmalen aufgenohmen, und die Unkosten hiedurch vermehret werden.

17tens Weillen diese Regulation die Wiener Klaffter zum Maaß vorschreibet, haben sie sich nach dieser zuhalten: wenn sie aber ein unrichtiges, oder aber außländisches bey sich führen, den Maaßstabe, nach welchem die Charte angerichtet wird, also nach dem Wiener Maaß zu proportioniren, damit dieses zutreffe, und eine größe aller durch Sie beschehenden Arbeiten seyn möge.

18tens Alle Monate, solle ein jeder Feldmeßer von dem Fortgange seiner Arbeit, zweymalen hiesig König[licher] Hung[arischen] Hofkammer berichten, damit man ersehe was wöchentlich beschehen seye.

19tens Sammentliche Weingärten, sie gehören denen Colonen, Gemeinde, Geistlichen, Kirche etc., oder auch der Herrschafft, nicht minder alle Praedia seye zu unterscheiden, und die darin vorfindig-manigfaltige Gegenstände zu bemerken. Derer Weingärten Tagwerke, Hauer, oder Fossores hingegen, müssen laut Urbarial Vorschrift entworfen werden.

20tens Nach heranfristung des spätern Herbstes, folgsamm solcher Witterung, welche derley Außmeßung, und Eintheillung deren Gründen nicht mehr gestattet, solle ein jeder Ingenieur, ohne Außnahm, ohnverweilt sich hieher verfügen, die den Sommer hindurch vorgenommene Arbeiten in das Reinen versetzen, und auch hier vorkommende Copirungen auf das beste befolgen.

szélesebbek) egyenes vonalban vezethetők anélkül, hogy észrevehetően nagyobb kárt okoznának, magától értetődően [úgy jelöljék ki], hogy azoknak a fenntartása és a javítása kevesebb költséggel járjon.

16szor. Ha több mérnök érkezik ugyanabba az uradalomba, akkor ők egymástól függetlenül kezdjék meg munkájukat; és hogy azt a lehető legjobban felgyorsítsák, állapotjanak meg abban, hogy az illető helységek dűlői és határai hol határosak egymással, nehogy ugyanazt a dolgot kétszer vagy többször elvégezzék, és a költségek ezáltal emelkedjenek.

17szer. Mivel ez a szabályozás a bécsi ölt tekinteti mértékegységnek, a [mérnökök] ehhez tartásuk magukat: ha viszont helytelen vagy pedig külföldi mértéket használnak, amelynek alapján a térképet elkészítik, azt szintén a bécsi mértékegységhez arányosítsák, hogy az azzal megegyezzen, és az általuk végzendő összes munka egyforma léptékű legyen.

18szor. Mindegyik földmérő havonta két alkalommal tegyen jelentést a munkák előmeneteléről az itteni Magyar Királyi Kamarának, hogy abból látható legyen, hetente mit végeztek el.

19szer. Az összes szőlőt, legyen az a jobbágyoké, a községé, a lelkészeké, a templomé stb. vagy akár az uradalomé, továbbá minden pusztát egyenként meg kell különböztetni, és a bennük található különféle objektumokat fel kell tüntetni. Ezeket a szőlőket napszám, kapaalja vagy kapás szerint az úrbéri előírásnak megfelelően kell felvenni.

20szor. A késő ősszel, azaz az ilyen idő beköszöntével, amely az ilyen felmérést és a telkek felosztását már nem engedi meg, a nyáron elvégzett munkákat kivétel nélkül mindegyik mérnök haladéktalanul tisztázza le, és az esedékes másolatokat is a lehető legjobban készítse el.

21tens Laut beygebogenen Formulare, müßen von einem jeden Orte, nach schon vollbrachten Theillung 2. Tabellen entworfen werden, derer eine in die Charte einzuschreiben, die andere hingegen, bey erstattenden zwey wöchentlichen Bericht (N° 18.) anhero zu senden ist.

22tens Die Classification, in welche die Ortschaften vermög Urbarial Execution versetzt sind nichtminder das Maaß derer Quadrat Klafftern, eines Joches, Wiesen Mader, oder Wägen, also auch deren Tagwerke, oder Weingarten Hauer, sind einer jeden Charte, und Tabelle mitlst eines NB beyzufügen.¹²

23tens und Haupt-Anmerkung: Solle ein jeder Aufnahm deren Gründen, und Gegenden, sie mögen zu was immer für einem Zwecke anverlanget werden, dergestaltten mit beobachtung aller vorgeloffenen Urbarial Remarquen außgemeßen werden, damit ein solcher, sowohl zu der anverlangten Sache, als auch bey vornehmender Urbarial Eintheillung, zu dieser dienlich seye, und nicht noch einmal aufgenommen werden müßen.

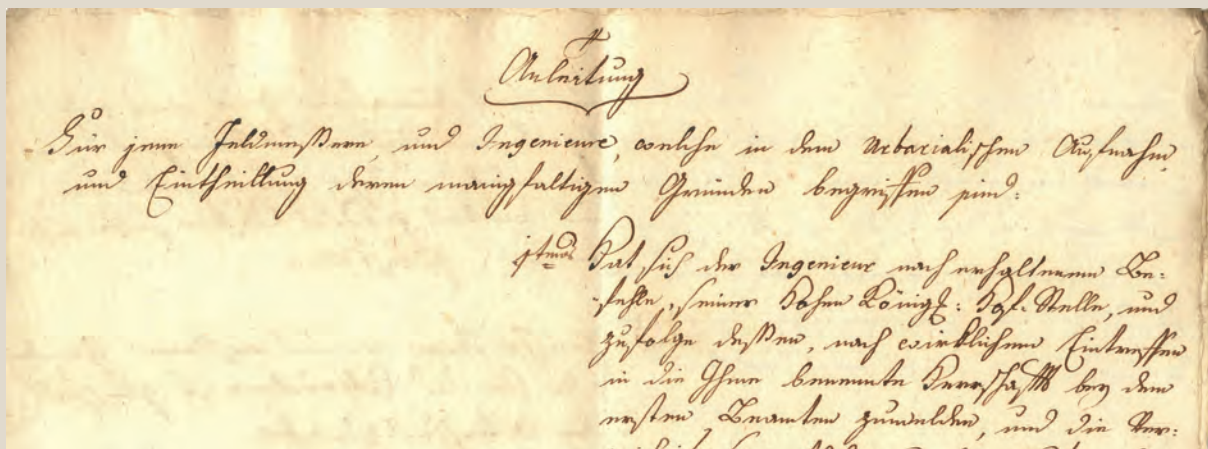
24tens Wenn die Herrschafften, von denen vorfindigen Rottungen der Colonen gegen Vergüttung der dabey gehabten Mühe, und Arbeit, zur eigenen Wirtschafft an sich ziehete, oder aber gleich andere Gründen für Sie Unterthanen eintheilen ließ, müßen solche in der Charte bemerket, in der Tabelle aber der Machtigkeit nach beschrieben werden.

21szer. A már elvégzett felmérést követően a mellékelt minta szerint minden településről két táblázatot kell készíteni, melyek közül az egyiket a térképre vezessék rá, a másikat a kéthetenként teendő jelentés alkalmával (N° 18.) ide küldjék meg.

22szer. Az osztályozást, amelybe az úrbéri végrehajtás során a helységet sorolták, valamint a négyszögöl, a hold, a kaszaalja, a szekér, továbbá a szőlőnapszám vagy kapaalja mértékét minden egyes térképen és táblázatban „NB” megjegyzéssel fűzzék hozzá.

23szor és főként: Minden egyes teleknek és környékének a felméréséhez, bármilyen célra használják is azokat, minden korábbi úrbéri feljegyzést vegyenek figyelembe, hogy azok mind a megkövetelt dologhoz, mind pedig az elvégzendő úrbéri felméréshez szintén hasznosak legyenek, és azokat ne kelljen ismételtten felmérni.

24szer. Ha az uradalmak a jobbágyoknak ott található irtásaiból a saját gazdaságuk számára maguknak elvonnának, amiért őket fáradozásaikért és munkájukért kárpótolják, vagy a jobbágyok számára azonnal más telkeket osztatnának ki, az ilyeneket a térképen tüntessék fel, a táblázatba pedig azokat nagyságrendileg írják be.

■ Az útmutató-tervezet címe (MNL OL, P 245 - IV. - 6/b.)

Tabella

*Universas Facultates Populorum T. Regio. Camerali Domino T. Electo, et Comitatus T. incorporatae, juxta Subscribas Usu-
bariales Geometricè subdivisas ac, tum earum Capacitates, cum etiam Personarum Colonorum Ordine sequenti exhibent.*

Numerus	Competentia Usuariaria				Constitutivum Fundorum subdivisorum				
	Numero	Medi. Pop.	Arbitrium	Procurum	Fundi Extravillani	Inventarium	Inventarium	Inventarium	
1	$\frac{2}{8}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{6}{4}$	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	
2	$\frac{4}{8}$	1	9	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	
3	1	2	18	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	
4	$\frac{2}{8}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{6}{4}$	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	
5	$\frac{2}{8}$	$\frac{4}{4}$	$\frac{10}{4}$	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	Arbitrium	
<i>Summa</i>									
<p><i>Præterea Terra ultra Competentiam Usuariariam respectu, et toti Comitatus egræ Consummationem relicta facimus</i></p> <p><i>Non abrimilibi Comitatus Et Et. Et. aa.</i></p> <p><i>Terra Dominales</i> } <i>ad Economiam Alliculam spectantes</i> <i>per Episcopatorem egræ Annationem cum ipso facto Conventionem</i> <i>Non secus Meliorem</i> <i>Et. Et. Et.</i></p> <p><i>Et sic ordine inseruntur Parochiales, Ecclesie, quædam, Et. unioere Reperibiles Terras, quædam denig ipsa Delimitatio exhibet</i></p>									

■ Az útmutatóhoz csatolt táblázat-minta, 1774 (MNL OL, P 245 - IV. - 6/b)